

Nr 808

Av herr Arvidson, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 62, angående vissa anslag för budgetåret 1962/63 till stöd åt konstnärlig, litterär och musikalisk verksamhet.

I proposition nr 62 angående vissa anslag till stöd åt konstnärlig, litterär och musikalisk verksamhet föreslås, att den ersättning, som utgår till författare för utlåningen av deras verk genom biblioteken, höjs från 3 till 5 öre per boklån. Samtidigt föreslås, att ersättningen för referensexemplar höjs från 12 till 20 öre.

I sina petita hade styrelsen för Sveriges författarfond föreslagit en höjning till 8 öre per boklån och till 32 öre för referensexemplar. Styrelsen hade hänvisat till att 1948 års bokutredning i sitt 1952 publicerade betänkande kommit till den slutsatsen, att 5 öre per boklån vore en skälig ersättning till författarna, vilket med hänsyn till penningvärdeförsämringen sedan 1952 och till den standardhöjning som med författarna jämförliga grupper erhållit sedan nämnda år i dagens läge motsvarar 8 öre.

Vid bedömandet av frågan, hur stor bibliotekersättningen bör vara, bör man inte låta sig förvilla av åttonde huvudtitelns uppställning. Bibliotekersättningen behandlas här under rubriken »Stöd åt konstnärlig, litterär och musikalisk verksamhet» och jämförelsen därigenom med t. ex. stipendiegivning åt kulturarbetare av olika slag. Egentligen är emellertid bibliotekersättningen ett anslag till biblioteksverksamheten. Den sätter biblioteken i stånd att ersätta författarna för att dessas böcker gratis ställts till allmänhetens förfogande. Statsmakterna har accepterat principen, att sådan ersättning *skall* utgå. Då denna ersättning till sin natur är betalning för utfört arbete, vore det rimligt, om dess storlek varje år fastställdes efter förhandlingar mellan statsmakterna och Författarföreningarnas förhandlingsorgan FLYCO.

I avvaktan på en annan uppställning av huvudtiteln och på förhandlingsrätt för författarorganisationerna måste från statsmakternas sida en skälighetsbedömning ske. Den nu av Kungl. Maj:t föreslagna höjningen av bibliotekersättningen är i och för sig betydande. Den sätter styrelsen för Sveriges författarfond i stånd att ge ett antal åldrande författare tidsenliga pensioner (motsvarande ATP för löntagarna), att skapa trygghet i yrkesutövningen åt vissa erkända författare och att tillhandahålla arbets- och resestipendier åt ett antal bl. a. yngre författare. Höjningen hälsas alltså med glädje av Sveriges författarvärld. Tillfredsställelsen är desto större som departementschefen på upprepade ställen i propositionen betonar, att de höjningar, som i år föreslås, inte är slutgiltiga utan är att betrakta som en etapp i en pågå-

ende kulturell upprustning. Emellertid är det uppenbart, att beloppen, även med nu föreslagen höjning, är otillräckliga för sitt ändamål.

Departementschefen har i upprepade principdeklarationer hävdad, att man inte kan eller får lägga enbart kommersiella synpunkter på den litterära produktionen. Det är ett samhällsintresse att litteraturen står på en hög nivå. På grund av vårt språkområdes litenhet kan man inte räkna med en sådan avsättning av böcker, att författarna kan leva tryggt på sitt yrke. Därtill kommer, att den estetiska fostran, som skall ges i skolorna och i folkbildningsarbetet, ännu inte avsatt sådana resultat i fråga om smakens förbättring, att den konstnärligt kvalificerade litteraturen kan konkurrera med den läsning veckotidningar och underhållningslitteratur erbjuder. Under dessa förhållanden är författarna dömda att leva under osäkra och torftiga villkor, om inte samhället ingriper och ger dem skälig ersättning för deras arbete. Om samhället anser sig ha behov av en högtstående litterär produktion, måste denna produktions villkor vara sådana, att författarna — i den mån de av kvalificerade kritiker och sakkunniga tillerkänns kvalifikation för sitt yrke — får möjlighet att utöva yrket under ekonomiskt tryggade förhållanden.

Biblioteksersättningen är en av vägarna att nå fram till större trygghet för de litterära yrkesutövarna. Bokutredningens förslag om en ersättning av 5 öre per boklån, d. v. s. i dagens läge 8 öre per boklån, kan inte anses för högt tilltaget. Genom den nu av Kungl Maj:t föreslagna höjningen har enligt författarnas mening endast 1952 års nolläge uppnåtts. Det är alltså alltså fråga om en allvarlig eftersläpning. Denna eftersläpning kan inte motiveras genom hänvisning till statsfinansiella svårigheter. Det har ofta understrukits, att relativt blygsamma belopp är erforderliga för att åstadkomma ekonomiskt tillfredsställande villkor för det litterära skapandet.

En höjning redan för nästkommande budgetår till 8 öre per boklån och 32 öre för referensexemplar skulle innebära att, utöver det av Kungl. Maj:t äskade beloppet, 1 140 000 kronor anslås för ändamålet.

Om riksdagen godtar denna höjning, bör det ankomma på Kungl. Maj:t att efter styrelsens för Sveriges författarfond hörande fastställa regler för biblioteksersättningens uppdelning på författarpennningar och fondmedel.

Under hänvisning till ovanstående hemställs,

att riksdagen måtte besluta att ersättning till författarna för utlåningen av deras verk genom bibliotek fastställs till 8 öre per boklån och 32 öre per referensexemplar.

Stockholm den 4 april 1962

Stellan Arvidson